

Afsprakenkader Buitenlands Zorgaanbod Jeugd

Inleiding

Met de inwerkingtreding van de Jeugdwet op 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk geworden voor de jeugdhulp in Nederland. Naast reguliere jeugdhulp kent de Jeugdwet ook de mogelijkheid voor gemeenten om jeugdhulp in te kopen buiten de landsgrenzen. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (hierna: IGJ) heeft geen bevoegdheden om in het buitenland toezicht te houden op de kwaliteit van de jeugdhulp. Om de kwaliteit van de in het buitenland geboden hulp toch te kunnen waarborgen heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (hierna: VNG) besloten om in samenwerking met de IGJ en het Platform Jeugdhulp in het Buitenland (hierna: het Platform Jeugdhulp) een afsprakenkader op te stellen voor de jeugdigen die in het buitenland hulp krijgen als bedoeld in de Jeugdwet.

Met dit afsprakenkader worden kwaliteitstandaarden voor jeugdigen die in het buitenland jeugdhulp betrekken geborgd wanneer een jeugdige, onder verantwoordelijkheid van een Nederlandse jeugdhulpaanbieder, in het buitenland jeugdhulp ontvangt.

Inmiddels is een evaluatie en herijking van het afsprakenkader uit 2017 passend gebleken, met name omdat de praktijk uitwijst dat gemeenten ook direct en zonder tussenkomst van een Nederlandse jeugdhulpaanbieder jeugdhulp in het buitenland inkopen. Juist bij deze directe inkoop is het zaak om de jeugdhulpaanbieders van hulp buiten de landsgrenzen en alle Nederlandse gemeenten op dit afsprakenkader te attenderen.

Hieronder treft u de herziende versie van het afsprakenkader. Dit afsprakenkader is opgesteld door het Platform Jeugdhulp, de IGJ en de VNG.

Kader

a) Definitie 'Buitenlands zorgaanbod'

Onder 'buitenlands zorgaanbod' wordt verstaan:

"Hulpverlening aan jeugdigen die buiten Nederland residentieel of ambulante wordt uitgevoerd, eventueel onder verantwoordelijkheid van een Nederlandse jeugdhulpaanbieder".

De praktijk leert dat (grens-)gemeenten ook direct en zonder tussenkomst van een Nederlandse zorgaanbieder jeugdhulp inkopen in het buitenland. Het gaat bij buitenlands zorgaanbod zowel om ambulante hulp in de grensstreken als het residentiële verblijf van jeugdigen in andere landen.

In het jaar 2020 zijn er rond de 40 residentiële hulpverleningstrajecten in het buitenland uitgevoerd. Dit zijn de trajecten die bekend zijn bij de IGJ en het Platform Jeugdhulp buitenlandse zorgaanbod. De inschatting is dat dit aantal in werkelijkheid hoger ligt.

Overige definities:

Jeugdhulpaanbieder = Nederlandse Zorgaanbieder

Onderaannemer = de jeugdhulpaanbieder in het buitenland.

Waar staat jeugdhulpaanbieder en/of onderaannemer zijn beide organisaties verantwoordelijk voor de uitvoering van de kwaliteitsnorm.

Waar staat 'plaatsing' betekent dit een residentieel verblijf in het buitenland.

b) Status afsprakenkader

Nederlandse gemeenten hebben zich aan de afspraken uit dit kader verbonden. Dit betekent dat gemeenten zorg dragen dat iedere buitenlandse plaatsing volgens de criteria van dit afsprakenkader geschied. Bij een (voorgenomen) plaatsing van jeugdigen in het buitenland dient dit afsprakenkader door gemeenten tevens als toetsingskader te worden gehanteerd.

De VNG draagt zorg dat dit afsprakenkader periodiek onder de aandacht van gemeenten wordt gebracht. Het afsprakenkader wordt tweejaarlijks geactualiseerd door de VNG, de IGJ en het Platform Jeugdhulp.

c) Bronnen

Naast de vigerende Wet- en regelgeving heeft de werkgroep voortgeborduurd op het Afsprakenkader uit 2017 en de ervaringen van zowel het Platform Jeugdhulp Buitenland, de IGJ en de VNG.

d) Kwaliteitseisen voor Nederlands zorgaanbod als uitgangspunt, plus extra normen

De Jeugdwet stelt de kwaliteitseisen die gelden voor de jeugdhulp. Deze gelden ook voor jeugdhulp die in het buitenland wordt geboden. Voor het buitenlands zorgaanbod komt daar een aantal aandachtsgebieden bij die niet gelden voor het aanbod binnen de landsgrenzen:

- De afstand tussen zorgaanbod in het buitenland en de Nederlandse zorgaanbieders;
- De afstand tussen de in het buitenland verblijvende jeugdige en de persoon belast met het ouderlijk gezag c.q. de sociale omgeving;
- De afwijkende wet- en regelgeving in het buitenland;
- De afwijkende cultuur en taal in het buitenland.

e) Borging kwaliteitsontwikkeling en transparantie van aanbod en gebruik buitenlands zorgaanbod

Het Platform Jeugdhulp heeft voor het buitenlands zorgaanbod een taak rond kwaliteitsontwikkeling en borging. Nederlandse jeugdhulpaanbieders die gebruik maken van buitenlands zorgaanbod wisselen daartoe regelmatig onderling informatie en ervaringen uit om van elkaar te leren via deelname aan de reguliere bijeenkomsten van het Platform Jeugdhulp, andere overleggen, conferenties, signalen e.d.

Via een landelijk meldpunt bij het Platform Jeugdhulp in het buitenland houden de Nederlandse jeugdhulpaanbieders die gebruik maken van buitenlands zorgaanbod, de projecten in het buitenland en de kwaliteit van de hulp voor jeugdigen die in het buitenland verblijven in de gaten. Zij stemmen af na de ontvangst van signalen.

Via het Platform Jeugdhulp in het buitenland wordt de relevante wet- en regelgeving centraal verzameld van de belangrijkste landen waar het buitenlands zorgaanbod plaatsvindt. Dit wordt vergeleken met de Nederlandse wet- en regelgeving om te bepalen of specifieke afspraken nodig zijn, conform Nederlandse wetgeving.

f) Toepassing van de maatstaven op varianten van buitenlands zorgaanbod

De in dit afsprakenkader opgenomen maatstaven zijn toe te passen op vier varianten van buitenlands zorgaanbod:

1. Het buitenlands zorgaanbod valt rechtstreeks onder beheer van de Nederlandse zorgaanbieder. In dat geval past de Nederlandse zorgaanbieder de maatstaven rechtstreeks toe.
2. De Nederlandse zorgaanbieder maakt gebruik van onderaannemerschap in het buitenland. In dat geval moeten de afspraken zo worden gelezen dat daar waar gesproken wordt van zorgaanbieders bedoeld is: de verantwoording die de onderaannemer heeft op grond van een overeenkomst die deze heeft gesloten met de Nederlandse zorgaanbieder.
3. De Nederlandse zorgaanbieder maakt gebruik van een gastgezin in het buitenland. In dat geval moeten de afspraken zo worden gelezen dat daar waar gesproken wordt van zorgaanbieders bedoeld is: de verantwoording die het gastgezin heeft op grond van een overeenkomst die deze heeft gesloten met de Nederlandse zorgaanbieder.
4. Een Nederlandse gemeente contracteert een buitenlandse aanbieder rechtstreeks. In dit geval zijn de kwaliteitseisen van de Jeugdwet ook van toepassing.

Bij de eerste drie varianten blijft de Nederlands zorgaanbieder die gebruik maakt van buitenlands zorgaanbod eindverantwoordelijke voor het toepassen van de afspraken. Bij de vierde variant is de gemeente verantwoordelijk voor het toepassen van de afspraken.

De verantwoordelijke gemeente stelt voorafgaand aan de plaatsing van de jeugdige in het buitenland vast welke van bovenstaande varianten van toepassing is en welke verantwoordelijkheidsverdeling hieruit volgt. Hieronder wordt de verantwoordelijke partij aangeduid met 'plaatsers'.

g) Invulling van het toezicht in het buitenland

Door de grote afstand tussen de Nederlandse jeugdhulpaanbieder en het aanbod in het buitenland vereist kwaliteitsbewaking extra inspanningen. Hiervoor kan de toezichthouder van het desbetreffende land worden ingeschakeld. De jeugdhulpaanbieder die jeugdigen in het buitenland plaatst is

verplicht aan de IGJ door te geven wie de lokale toezichthouder is en hoe het toezicht op de kwaliteit is vormgegeven. Indien er zorgen zijn over de kwaliteit van de zorg in het buitenland dan kan de IGJ contact opnemen met de buitenlandse collega-inspectie. Het aantal landen voor buitenlands zorgaanbod is derhalve beperkt tot de landen van de Europese Economische Ruimte (EER).

h) De gemeente contracteert rechtstreeks een buitenlandse zorgaanbieder

Het kan zo zijn dat een gemeente direct bij een buitenlandse aanbieder jeugdhulp inkoop, bijvoorbeeld om redenen van beschikbaarheid of een plaatsing in het buitenland om pedagogische redenen. In tegenstelling tot de eerste drie varianten zoals genoemd onder f, is de gemeente in dat geval rechtstreeks verantwoordelijk voor het toepassen van de afspraken. Dit betekent ook dat de gemeente zich voorafgaand aan een contractering dient te vergewissen dat er een buitenlandse toezichthouder is die toezicht houdt op het buitenlandse zorgaanbod en dat zij de IGJ hierover informeert¹. Voor residentiële jeugdhulp geldt het aanvullende vereiste dat er een regisseur (bijvoorbeeld het wijkteam of jeugdhulpaanbieder) wordt aangewezen die de afspraken als zijnde Nederlandse Zorgaanbieder in acht neemt.

i) Indeling afspraken

Bij de afspraken is de volgende indeling gehanteerd:

- Afspraken van algemene aard (kennis en toepassing van wet- en regelgeving van het betreffende land; communicatie tussen de zorgaanbieders en de lokale overheid ter plaatse, e.d.)
- Afspraken die betrekking hebben op het project/onderaannemer in het buitenland en de organisatie daaromheen (locatie, gebouw, personeel, communicatie tussen de Nederlandse zorgaanbieder en het project e.d.)
- Afspraken die betrekking hebben op het hulpverleningstraject van een individuele jeugdige (selectie, voorbereiding, invulling hulpverleningsplan, communicatie jeugdige-ouders, nazorg, e.d.)

Uitgangspunten

De Nederlandse wet- en regelgeving, met name de Jeugdwet, vormt de basis voor de kwaliteitsnormen voor het buitenlands zorgaanbod. Uitgangspunt is dat de vereisten vanuit de Nederlandse wetgeving in dezelfde mate van toepassing zijn op buitenlands zorgaanbod. Voor het buitenlands zorgaanbod komen er bovendien extra normen bij. Het onderstaande overzicht richt zich specifiek op die extra kwaliteitsnormen en zijn aanvullend op de wettelijke vereisten. Deze kwaliteitseisen kunnen niet door een IGJ in het buitenland worden gecontroleerd of afgedwongen. De toezichthouder in het desbetreffende land is verantwoordelijk voor toezicht op de verleende hulp in dat land.

1. Algemeen

- 1.1.** De jeugdhulpaanbieder is op de hoogte van alle voor de jeugdige relevante wet- en regelgeving ter plaatse. De jeugdhulpaanbieder heeft in beeld of er sprake is van wet- en regelgeving die de jeugdige minder rechten en zekerheden biedt dan de Nederlandse wet- en regelgeving, wat betreft veiligheid, positie of leefomstandigheden. Indien dit het geval is, heeft de jeugdhulpaanbieder maatregelen genomen om deze verschillen weg te nemen dan wel te ondervangen. Als de wet- en regelgeving, vergeleken met de Nederlandse wet- en regelgeving, nadelig is voor de jeugdige, dan heeft de jeugdhulpaanbieder dit als contra-indicatie voor plaatsing in het desbetreffende land zichtbaar afgewogen. De jeugdhulpaanbieder heeft de buitenlandse toezichthouder die verantwoordelijk is voor toezicht op de verleende hulp gemeld ter registratie bij de IGJ.
- 2.** Jeugdhulpaanbieders die zich aansluiten bij het Platform Jeugdhulp voldoen in beginsel aan de kwaliteitsvereisten uit artikel 1.1. Wanneer een jeugdhulpaanbieder zich niet aansluit bij het Platform Jeugdhulp is het aan de betrokken gemeente zich in te spannen om de kwaliteitsvereisten te borgen.
- 2.1.** Het is aan het Platform Jeugdhulp om voor de eerstvolgende evaluatie nadere invulling te geven aan het borgen van de kwaliteitseisen in de praktijk, bijvoorbeeld via interne of

¹ Via een bericht aan info@igj.nl

externe toetsing, certificering of audits, waarbij gekeken wordt of de werkwijze van de jeugdhulpaanbieder voldoet aan het onderhavige afsprakenkader.

- 2.2.** De jeugdhulpaanbieder (en eventueel de onderaannemer) draagt er zorg voor dat het project bij de lokale overheden bekend is.

3. Organisatie buitenland

- 3.1.** De plaatser stelt vast dat de verblijfplaats van de jeugdige in het buitenland een land is binnen de Europese Economische Ruimte (E.E.R.).
- 3.2.** De plaatser stelt vast dat de huisvesting voldoet aan lokale brandveiligheid- en bouwkundige eisen. Wanneer de eisen op dit terrein in vergelijking met de in Nederland geldende eisen nadelig zijn voor de jeugdige, diens veiligheid of diens positie of leefomstandigheden moet dit als contra-indicatie voor plaatsing in het desbetreffende land aantoonbaar zijn afgewogen.
- 3.3.** De locatie waar de jeugdige verblijft moet te allen tijde per telefoon en/of internet bereikbaar zijn voor jeugdhulpaanbieder en/of degene die met het ouderlijk gezag is belast.
- 3.4.** De plaatser sluit een overeenkomst af met de buitenlandse aanbieder dan wel onderaannemer, voordat gebruik wordt gemaakt van diens aanbod. In deze overeenkomst is bepaald dat het zorgaanbod voldoet aan de eisen die voortvloeien uit de in Nederland geldende kwaliteitsnormen.
- 3.5.** Bij het aangaan van een overeenkomst dient de plaatser te beoordelen of de buitenlandse aanbieder dan wel onderaannemer aan de geldende kwaliteitsnormen, inclusief onderhavig afsprakenkader voldoet, alvorens een overeenkomst wordt afgesloten.
- 3.6.** De jeugdhulpaanbieder die verantwoordelijk is voor de screening van de gastgezinnen draagt zorg voor een jaarlijkse evaluatie met haar gastgezinnen en legt dit vast. Alle leden van het gastgezin boven de 12 jaar dienen een actuele Verklaring Omtrent het Gedrag of vergelijkbaar buitenlands document beschikbaar te stellen.
- 3.7.** De plaatser monitort of de kwaliteit voldoet aan de onderhavige kwaliteitsmaatstaven en weegt af of de plaatsing van de jeugdige per direct beëindigd dient te worden, als blijkt dat niet wordt voldaan.
- 3.8.** De jeugdhulpaanbieder zet alleen begeleiders in die de Nederlandse en/of een andere gemeenschappelijke taal in voldoende mate beheersen in woord en geschrift om hun begeleidende werkzaamheden naar behoren uit te kunnen voeren. De begeleiders zijn inhoudelijk toegerust om de begeleiding te kunnen bieden.
- 3.9.** De jeugdhulpaanbieder zorgt voor een protocol voor vermissing of weglopen van een jeugdige en drank en/of drugsgebruik gedurende het buitenlandse traject. In het protocol dan wel het zorgplan van de jeugdige is ook opgenomen met wie in geval van calamiteit of geweld contact moet worden opgenomen (lokale overheid, politie, brandweer, cliënten/ouders e.d.). De jeugdhulpaanbieder zorgt ervoor dat het protocol bij de medewerkers ter plekke bekend is.
- 3.10.** De jeugdhulpaanbieder zorgt ervoor dat het protocol incidentafhandeling is vertaald in de taal van het land waar de zorg wordt geboden. De jeugdhulpaanbieder zorgt ervoor dat het vertaalde protocol incidentafhandeling bekend is bij de lokale autoriteiten.
- 3.11.** De jeugdhulpaanbieder zorgt ervoor dat calamiteiten en (seksueel) geweld gedurende het traject in het buitenland, ingevolge artikel 4.1.8. Jeugdwet, direct worden gemeld aan de IGJ conform de 'Leidraad Meldingen Jeugd'.
- 3.12.** De jeugdhulpaanbieder stelt vast en - voor zover dit diens wettelijke verantwoordelijkheid is - zorgt ervoor dat de jeugdige toereikend verzekerd is tijdens het verblijf in het buitenland en tijdens de heen- en terugreis.

- 4. Hulpverleningstraject van een individuele cliënt / jeugdige (selectie, voorbereiding, invulling hulpverleningsplan, communicatie jeugdige, ouders, nazorg e.d.)**
- 4.1.** De plaatser plaatst een jeugdige in het buitenland op grond van specifieke indicaties dat plaatsing in het buitenland vanuit de jeugdige gezien een noodzakelijk traject is met een gereede kans van slagen. Hierbij hanteert de jeugdhulpaanbieder duidelijke contra-indicaties waarom een jeugdige een soortgelijke traject niet in Nederland zou kunnen doorlopen. Ook bepaalt de jeugdhulpaanbieder de periode waarin een plaatsing in het buitenland passend is.
- 4.2.** Voorafgaand aan een plaatsing in het buitenland dient de plaatser een risicotaxatie te maken. Hierin zijn in ieder geval thema's als agressiviteit, (seksueel) grensoverschrijdend gedrag en drugsproblematiek opgenomen.
- 4.3.** Een jeugdige wordt in principe slechts één keer in het buitenland geplaatst. Bij het besluit tot een hernieuwde plaatsing in het buitenland van dezelfde jeugdige wordt het verloop en effect van de eerdere plaatsing in het buitenland meegewogen door de plaatser.
- 4.4.** De plaatser zorgt ervoor dat, voordat tot plaatsing wordt overgegaan, aantoonbaar is dat de jeugdige gemotiveerd is voor begeleiding in het buitenland en dat er een realistische slagingskans is van het traject.
- 4.5.** De jeugdhulpaanbieder en onderaannemer zijn verantwoordelijk voor matching van de jeugdige met het gastgezin. Dit dient inzichtelijk te zijn en wordt vastgelegd in het dossier.
- 4.6.** Doelen, frequentie van begeleiding en duur van het traject, inclusief het voor- en na-traject, worden vooraf door de jeugdhulpaanbieder geformuleerd. In het wettelijk voorgeschreven behandelplan wordt de bijzondere omstandigheid en de afspraken die voor de jeugdige en de jeugdhulpaanbieder gelden vanwege het verblijf in het buitenland opgenomen.
- 4.7.** De jeugdhulpaanbieder biedt gelegenheid tot het volgen van onderwijs in de Nederlandse taal conform Nederlandse wet- en regelgeving, tenzij de jeugdige een vrijstelling van onderwijs is verleend. In het geval van vrijstelling wordt gezorgd voor dagbesteding. Het volgen van onderwijs is voorafgaand aan de plaatsing verzekerd. Als gedurende de plaatsing de gelegenheid tot het volgen van regulier onderwijs door omstandigheden - anders dan door de gedraging van de jeugdige zelf - wegvalt, dan zorgt de jeugdhulpaanbieder er voor dat de jeugdige nooit langer dan één week van Nederlandstalig onderwijs verstoken blijft. Is dit wel het geval of dreigt dit risico dan dient de jeugdhulpaanbieder samen met de plaatser af te wegen of en zo ja onder welke voorwaarden het traject kan worden voortgezet.
- 4.8.** De jeugdhulpaanbieder verzekert zich ervan dat wanneer er tijdens de plaatsing in het buitenland sprake is van arbeid, dagbesteding en/of andere werkzaamheden of stageactiviteiten door de jeugdige dat de in Nederland voor deze activiteiten geldende wet- en regelgeving niet wordt overtreden, ongeacht de in het land zelf geldende wet- en regelgeving.
- 4.9.** De jeugdhulpaanbieder en/of onderaannemer draagt zorg voor een passende invulling van de vrije tijd van de jeugdige. Als gedurende de plaatsing deze invulling door omstandigheden - anders dan door de gedraging van de jeugdige zelf - niet kan worden geboden of dreigt niet meer te kunnen worden geboden, dan dient het traject te worden afgebroken.
- 4.10.** De plaatser heeft afspraken gemaakt met de jeugdige over de invulling van het beleid gedurende het verblijf in het buitenland met betrekking tot het gebruik van medicatie, roken, alcohol en drugs; geloofsbeleving; privacy (o.a. veilige communicatie en informatieoverdracht); en (fysiek en/of seksueel) grensoverschrijdend gedrag. Deze afspraken zijn bekend bij alle betrokkenen waaronder in ieder geval de jeugdige zelf, de personen belast met het ouderlijk gezag en de begeleiders en dient vastgelegd te worden in het hulpverleningsplan.

- 4.11.** Als de jeugdige terugkeert uit het buitenland dan draagt de jeugdhulpaanbieder zorg voor aansluitende hulpverlening en nazorg. De hulpverlening en nazorg zijn voorafgaand aan terugkeer naar Nederland in het hulpverleningsplan beschreven en tijdig door de jeugdhulpaanbieder georganiseerd.
- 4.12.** De jeugdhulpaanbieder deelt signalen en/of overige relevante informatie met het Platform Jeugdhulp die mogelijk nadere actie vragen in verband met de veiligheid of het verblijf van jeugdigen bij een buitenlandse zorgaanbieder.
- 4.13.** De jeugdhulpaanbieder maakt afspraken met de personen belast met het ouderlijk gezag over de wijze en frequentie waarmee ze contact kunnen houden met de jeugdige in het buitenland.

Platform
Jeugdhulp
Buitenland

